

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

3. Quænam forma servanda sit injusto tributo, & donativo? Vbi multa pro
Parlamentariis, & Produratoribus Curiarum explanatur? Ex p. 1. t. 3. r. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

tionem gabellatum: & citat Syluestrum *verb. dominum*, *quest. 5. num. 6.* & iacob. de Grassis *part. 1. lib. 3. cap. 1. num. 7.* Vide etiam in nostris terminis, tractantes casum, Marin. Frecc. *de subfend. 1. lib. 2. author. 3. Baron. num. 26. fol. mibi 323. consil. 1.* & Bolognet *consil. 1. à num. 86. vsque ad num. 95.* cum eruditissimo Bobadilla *in polit. tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 4.* & Basilio Pontio *de impedion. marim. causa 31. q. 2. §. 11.* & Petro Tolofano *in sua Republica, lib. 2. ca. 5. num. 3.*

2. Cùm igitur ex dictis clarè appareat, quòd ad iustitiam donatiui concurrere debent conditiones necessarè ad iustam gabellam imponendam, pro elucidatione huius materie ponam breuiter aliquas gabellarum quæstiones, in gratiam illorum, qui in dicto Parlamento interueniunt, vt possint à se abdicare multos scrupulos, & de iustitia donatiui rectè decernere.

RESOL. II.

Quanam conditiones requirantur ad impositiones iustæ gabelle, & donatiui? Ex part. 1. tract. 3. Resol. 1.

Sup. cōtēto in hac Ref. lege infra doctrinam §. Notat. Ref. 4. ne deferat videt doctrinam etiam Ref. 3.

§. 1. **D**Væ præcipuè, relinquendo alias non necessariò examinandas pro re nostro. Prima, ex parte causæ finalis; nempe, quòd imponatur propter publicam vtilitatem, seu necessitatem Regis. Secunda, ex parte causæ formalis, scilicet, vt talis gabella, & donatiuum subditis imponatur proportionabiliter. Ita communiter DD. Turrianus *in 2. 2. tom. 2. disp. 44. dub. 1.* & 2. Bonacina *tract. de contr. disput. 2. quest. 9. punct. 1. num. 2.* de Petr. Arragon. *in 2. 2. quest. 77. art. 3. Valentia tom. 3. disput. 5. quest. 6. pun. 5. Suarez de legib. lib. 5. c. 14. n. 16.* Barthol. à S. Faust. *in specul. Confess. disput. 33. quest. 2. Salas de legib. quest. 96. tract. 14. disput. 15. sect. 10. num. 118.* Lessius *lib. 2. cap. 33. dub. 1.* & 2. Reginaldus *in praxi tom. 1. lib. 10. cap. 25. moner. 372.* Ledesma *in summa tom. 2. tract. 7. cap. 2. Malderus in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 2. Layman lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 1. cap. 3. num. 2. Tannerus in 2. 2. disput. 4. quest. 6. dub. 12. num. 343. & 344.* Molfesius *in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 37. & 39.* Syluius *in 2. 2. D. Thom. quest. 66. art. 8. concl. 1.* Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 8. dub. 13. num. 4.* & 5. Arragon. *in 2. 2. D. Thom. quest. 62. art. 3.* Valquez *Opusc. de restit. cap. 6. §. 2. dub. 1. & 2.* Molin. *de iust. tract. 2. disput. 667. & seq. & aliis.* His ita constitutis, maximè circa primam causam insurgunt aliquæ difficultates, ordinarias de industria reliquendo.

RESOL. III.

Quanam forma seruanda sit in iusto tributo, & donatiuo?
Vbi multa pro Parlamentariis, & Procuratoribus Curiarum explanantur Ex part. 1. tractat. 3. Resol. 5.

Sup. doctrina cōtēta in hac Ref. vide doctrinam Ref. præterita, & ex Ref. seq. §. Notat.

§. 1. **M**ultiplex, sed præcipuè (quæ facit ad casum nostrum) exigitur proportio in ordine ad vires Regni, & populorum: nam licet causa finalis tributi, nempe, necessitas Regis sit iusta; si tamen vires Regni non suppetant ad tributum ferendum, si imponatur, erit iniustum. Et sic, ait Salas *tract. de legib. disput. 15. sect. 10. n. 120.* contingere po-

test, singula tributa per se spectata esse iusta, & multitudinem esse iniustam; quia excedit moralem facultatem subditorum.

2. Hinc asserendo doctissimus vir Bartholomæus Salonijs *de iust. in 2. 2. tom. 2. quest. 77. art. 3. sent. 6.* [Proportio, & commensuratio forme tributi debet esse cum populo, vt non imponatur, nisi iuxta popululi facultates, & vires: aliter iniquum est, & tyrannicum, si populus immoderatis vt cingibus grauetur, & in pauperiem redigatur. Optimum siquidem est, aqua fontis vti, non tamen fontem ipsum exhaustum, & venas illius exsiccare. Optimum, vt pastor de lede gregis sui comedat, iniquum tamen illum excoriare. Ita neque potest Princeps immoderata tributa subditis imponere, cùm non sit dominus bonorum ipsorum: sed illis tantum vti potest, & debet ad ipsorummet subditorum vtilitatem.] Ita Salon. Et Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 8. distic. 13. num. 5.* sic loquens: *Los tributos es necesario que sean de manera, que tengan proporcion con las haciendas de los particulares; que seria iniusto poner grandes tributos, quando los vasallos estuuesen pobres, que no los pudiesen pagar; porque si no se tiene atencion à la pobreza de los Vasallos, destruidos ellos quedar se destruido el Reyno, y el Rey.*

3. Idem asserit Rodriguez *in summa, part. 2. cap. 74. num. 2.* Ortiz etiam *in summa, cap. 22. n. 13.* asserit esse licita tributa: *No siendo grande carga por lo vasallos.* Et idem Turrianus *in 2. 2. tom. 2. disput. 45. dub. 1. num. 7.* docuit, Principem in imponendis tributis debere considerare propriam necessitatem per ordinem ad commune bonum, & necessitatem & indigentiam subditorum. Et Ioan. Maderiaga *lib. de Senatu, cap. 40. fol. mibi 474.* asserit: *Los Procuradores de las Cortes, concediendo mas que el Reyno puede, por haer la gracia del Rey no solo pecan, sino que estan obligados à restituirlas al Reyno.*

4. Dicendum est igitur ex veritate supradictorum cum nostro P. Molfesio *in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 36.* donatiua, quæ sunt in Parlamento, debere esse in illa quantitate, vt possint vniuersitates ea soluere, aliter donatiuum erit iniustum ex parte causæ formalis; idem Ioan. Franciscus Aponte *in tract. de potest. Præregis, tit. 4. de regalibus impositionibus, n. 46. fol. mibi 147.* asseruit, in prædictis supradictis donatiui considerandum esse, quænam sint vires Regni.

5. Vnde ex his omnibus apparet, quid dicendum sit de iustitia donatiuorum cuiuscumque Parlamentis; & præsertim, quando agitur de donatiuo extraordinario: nam, si domini, qui intrant in Parlamento, cognoscunt, vniuersitates, Regni, & populos posse sustinere tale onus, iustum erit donatiuum; sin aliter iniustum. Vnde decisio, & Resolutio talis casus magis pendet ex illis, quàm ex nobis: nam nos possumus tantum dicere, si adest necessitas Regis, & vires Regni suppetunt, iustum esse tributum, & donatiuum; sed an addit dicta necessitas, & vires Regni suppetant, ipsi videant, forsitan quam primam ante Iudicem Deum de hoc rationem redditur. Ita Vega *in summa, tom. 1. cap. 15. cas. 3.* Petrus à Nauarra *de restit. lib. 3. cap. 1. num. 237.* & Petr. de Ledesma *in summa, tom. 2. tract. 8. cap. 2. fol. mibi 195.* vbi sic ait: *Si es ansí, que las tales necesidades las ayra, de suerte que ne se pueden suplir, si no espediendo tan rigorosamente esse tributo del almoxarife, no pertenece al Theologo determinar. Lo que es cierto en Theologia, es, que si estas necesidades del Rey, y del Reyno, no se pueden suplir de otra manera, justissimo es el tributo, si se pueden suplir otra suerte, no es justo. Pero esto el Rey, y los Confesores*

sayos lo han de jurgar, si es ansy, y han de dar cuenta a Dio supremo Juez. Sic ille, & ego. Verum est, quod si insufficientia Regni Theologis constaret, tunc dicant, quid de tali insufficientia sentiunt, & nihil timeant.

7. Vnde Ioan. Franciscus Aponte loco citato loquens in casu nostro de donatiuis, quae in Parlamento Regi praebentur ad Consiliarios sic ait: [Perpendant bene Ministri Regis omnia ex utraque parte, quae sint causae, quae sint necessitates, quae sint Regni vires, in quas necessitates inexcusabiles pecunia sit conuertenda: si aliud adest expediens, non timeant faciem potentis, dicant veritatem coram Deo, & hominibus quia de anima certant, & de aeternitate irrevocabiliter, in qua nihil potest Rex, nihil Prorex, nullus favor, & nulla gratia.] Sic Aponte.

8. Considerare etiam debent summopere Consiliarij, & Parlamentarij ea, quae circa imposita semel donatiua, licet ad tempus aduertit Capiblanco tract. de officio Baronum, prag. 10. num. 6. & idem videant, in illis imponendis quid faciant. Et considerent etiam attentè arbitria, quae proponuntur; nam, ut bene observat Consultor Matrua in respons. contra Messanen. fol. 4. in practica sunt difficilia; & non reddunt postea in fractione panis, quod in theoria promittunt, sicut apparuit in Parlamento Ducis Orlunae, ann. 1612. Et haec dicta sufficiant circa materiam cognoscendi iustitiam, vel iniustitiam donatiui alicuius Parliamenti: sed, quia olim à nobilissimo viro, & alijs, de multis quaestionibus ad Parlamentum spectantibus interrogatus fui, illas brevitè exponam.

RESOL. IV.

An Rex, si culpa sua propter largitiones immoderatas, iniusta bella, &c. in egestate incidit, possit iuste imponere tributum, & Regnum illi donatiuum praebere, quidquid sit de peccato Regis?

Et notatur, quod in tali casu Princeps, tenetur omnes sumptus parum necessarios excidere, & in posterum continere se à prodigalitatibus, & haec notentur à Confessariis, & Consiliariis Regis? Ex p. 1. tr. 3. Res. 4.

§. 1. Respondeo, quod sic: & in tali casu tenetur subditi largiri omnia necessaria ad defensionem, & conservationem Reipublicae; & ad id, quod necessarium esset ad Principis sustentationem, considerata dignitate eius. Nam totum hoc postulat bonum publicum, quidquid sit de peccato Regis. Sic adversus Medinam C. de restit. q. 13. Gabrielem in 4. disp. 15. quest. 5. art. 1. concl. 3. & D. Antoninum, communiter tenent neoterici, & inter illos praecipue Malderus in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 4. Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 6. num. 48. Turrian. in 2. 2. tom. 2. disp. 44. dub. 2. n. 5. Molin. de iust. tract. 2. q. 667. n. 4. Barthol. à S. Fausto in specul. Confess. disp. 33. q. 11. Molfesius in summa, tom. 2. tr. 12. c. 22. n. 72. & Valsq. Opus. de restit. c. 6. §. 1. dub. 2. n. 24. Et ratio est: quia inopia Regis vergit in perniciem totius Regni: ut ergo imminente malo provideatur, licitum erit tributa imponere, vel de nouo augere. Parum ergo refert, si inopiam incidit Rex culpa sua, modo tributis impositis, vel de nouo auctis publico bono provideatur.

2. Notat verò Lessius cum alijs ubi supra, quod Princeps in tali casu tenetur omnes sumptus parum necessarios excidere, & in posterum continere se à prodigalitatibus. Quod maxime notandum esse ait Molina, à Confessariis, & Consiliariis Regum. Res. 4.

Tome VII.

stat modò examinare iustitiam causa formalis talis donatiui; nempe, an sit impositum proportionabiliter, ita ut vires Regni possint sufficere tale onus: & in hoc consistit difficultas, maxime quando agitur de donatiuo extraordinario. Videndum est igitur, quando gabella dicatur iusta ex forma: videlicet, est proportionabilis in ordine ad populum.

Sup. his causis formalibus legi supra doctri nam Res. & ne deferat vide. etiam Res. 3.

RESOL. V.

An intrantes in Parlamentum possint credere Regi attestanti se esse in necessitate? Et quid, si moraliter aliud in contrarium constat? Ex p. 1. tr. 3. Res. 11.

§. 1. Affirmatiuè respondetur communiter: nam ut docet Regens noster D. Petrus Corserus, vir doctissimus, & integerrimus, in propug. veltig. f. 46. & amicissimus Regens de Neapoli, vir literis, probitate, & rerum experientia insignis, in Alleg. pro eodem velt. fol. 5. Landerchius cons. 145. n. 2. Thom. Gram, dec. 65. n. 30. & decis. 105. n. 9. credendum est Principi, quando attestatur de facto proprio, quia in ipso semper praesumitur iustitia causa. Hanc doctrinam sequutus est Card. Paris. tom. 1. cons. 1. num. 41. Rolandus à Valle lib. 2. cons. 1. n. 98. Oldradus cons. 258. Alexander lib. 2. cons. 216. n. 1. Ceuallos contra tom. 9. 578. n. 26. Bobadilla in polst. tom. 2. lib. 5. c. 5. n. 11. & alij penes ipsum in Glossa, littera. C.

Sup. hoc infra in Res. 35. §. In Res. 11.

2. Sed haec intelligenda sunt, quando moraliter aliud in contrarium non constaret: nam, ut docet Menoch. de praesumpt. lib. 2. pres. 10. n. 31. & Socin. lib. 2. cons. 164. vol. 5. recedendum est ab expressa assertione Principis, cum de veritate in contrarium constat. Vide etiam omnino Gloriotum in Respons. pro nobilissima, & nunquam satis laudata Ciuitate Messanae in respons. 1. p. 3. n. 13. & seq.

RESOL. VI.

An assignare summam necessariam pro sustentatione Regis, vel regimine, & defensione Regni, spectet ad Parlamentum vel hoc remittatur arbitrio Regis? Ex p. 1. tr. 3. Res. 12.

§. 1. Respondet huic dubitationi P. Valsq. Opus. de restit. c. 6. §. 1. dub. 1. n. 7. ubi ait [Notandum est, Regibus, & habentibus supremum imperium in aliqua provincia, congruam deberi sustentationem iure naturali, quae sufficiat ad dignitatem regiam decenter sustentandam, & Regnum, vel Provinciam ab hostibus tuendam, ex pacto tacito inter Regem, & Regnum; & nisi debitum redactum sit ad certam summam pecuniae, ex pacto inter Regem, & Regnum inito, manet arbitrio Regis & supremi Principis, qui illius provinciae curam gerit, iustam pecuniam summam assignare, quae necessaria sit regimini, & defensionem ipsius Regni.] Sic Valsquez.

RESOL. VII.

An si esset stipendium iustum assignatum ex pacto inito cum ipso Rege: possit postea Parlamentum ex aliqua iusta causa praebere donatiuum regis, & Rex imponere nouum, vel antiquum augere tributum? Ex p. 1. tr. 3. Res. 13.

1] Respondeo